

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod	9 Medi 2020
Aelod / Swyddog Arweiniol	Julian Thompson Hill / Steve Gadd Pennaeth Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo
Awdur yr Adroddiad	Pennaeth Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo
Teitl	Ymateb Coronafirws Cyngor Sir Dinbych: Strategaeth Ariannol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Diweddarau'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio ar thema adferiad y Strategaeth Ariannol fel y'i nodwyd yn adroddiad 'Ymateb Coronafirws Cyngor Cynllunio Sir Ddinbych: Cynllunio ar gyfer Adferiad' y cytunwyd arno gan yr SLT a'r Cabinet.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Amlinellu cynnydd y Strategaeth Ariannol mewn ymateb i effaith pandemig Covid 19.

2.2 Galluogi Aelodau i gyflawni eu rôl graffu trwy archwilio'r materion hyn.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Er mwyn i gynnwys yr adroddiad gael ei drafod.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Daeth yn amlwg yn gynnar iawn yn yr argyfwng (o ddiwedd mis Mawrth) y byddai effaith ariannol pandemig Covid 19 yn ddifrifol ac yn fygythiad i gynaliadwyedd llywodraeth leol ledled y wlad. Roedd yn amlwg y byddai angen mesurau brys, ond hefyd y byddai'r rhagolygon ariannol tymor canolig a hir yn cael ei effeithio ac y byddai angen cynllunio ar ei gyfer.

4.2 Cyflwynwyd adroddiad llawn i'r Cabinet ym mis Mai a oedd yn manylu ar yr effaith ariannol bosibl a'r strategaeth ariannol yn nodi sut y bydd y Cyngor yn ymdopi â'r pwysau hwn. Mae hyn wedi'i gynnwys yn Atodiad 1. I grynhoi, roedd dau gam i'r strategaeth:

Cyfnod Ymateb Tymor Byr - Mae CSDd wedi gweithio mewn partneriaeth â holl Awdurdodau Lleol Cymru, WLGA a Llywodraeth Cymru er mwyn helpu i ddiffinio maint y broblem a datblygu atebion i sut y gall y sector cyhoeddus yng Nghymru weithio trwy'r problemau. Yn y bôn, mae hyn wedi golygu bod y Cyngor yn meintoli'r broblem ac yn llobio LC am yr arian ar gyfer Awdurdodau Lleol er mwyn helpu'r sector trwy'r argyfwng hwn wrth gyflawni cynlluniau grant mawr ar ran LC.

Y Cyfnod Ymateb ac Adfer Tymor Canolig - Mae'n anodd ymgymryd â hyn heb arwydd clir gan LIC y bydd arian ar gael er mwyn helpu'r sector trwy'r cam brys cychwynnol. Fodd bynnag, mae gan y Cyngor ddyletswydd gyfreithiol i bennu cyllideb gytbwys ar gyfer pob blwyddyn ariannol a bydd angen gwneud rhagdybiaethau wrth inni gynllunio i gychwyn ar y broses ar gyfer cytuno ar gynigion cyllideb y flwyddyn nesaf. Canlyniadau allweddol y cam hwn fydd cytuno ar y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a nodi'r Broses Gosod Cyllideb a'r Amserlen.

4.3 Mae llawer wedi digwydd ers mis Mai pan gymeradwywyd y strategaeth a darparwyd diweddariadau i UDA, SEMT, Arweinwyr Grŵp ac wrth gwrs yn ffurfiol trwy Adroddiad misol y Cabinet Cyllid. Mae diweddariad cryno ar gyfer y ddau gam wedi'i gynnwys isod:

Ymateb Cyfnod Tymor Byr

Mae'r strategaeth tymor byr cyfredol o weithio gyda Llywodraeth Cymru wedi helpu i sicrhau'r cyllid canlynol:

- Cyhoeddwyd Grantiau Mawr i Gymru gyfan - hawliwyd pob un trwy'r un broses (cyhoeddwyd grantiau penodol llai hefyd):
 - Cronfa Caledi cychwynnol o £ 30m - yn gweithio'n dda (ar gyfer Ch1)
 - Grant Gofal Cymdeithasol £ 40m (Ebrill i Fehefin) Ynghyd â £ 22.7m ychwanegol (Gorffennaf i Fedi)
 - £ 33m Grant Pryd Ysgol Am Ddim ychwanegol (hyd ddiwedd mis Awst) ynghyd â £ 2.8m ychwanegol am bythefnos ym mis Medi
 - Grant Digartrefedd o £ 10m ar gyfer lletya a chefnogi pobl sy'n cysgu allan

Mae'r tabl isod yn crynhoi sefyllfa'r hawliadau am Gyngor Sir Ddinbych. Mae'r golofn 'Holding' yn nodi eitemau y mae LC yn gofyn am wybodaeth bellach amdanynt:

Month	Original total claim	Disallowed	Previous month adjustment	Holding	Partial payment (50% ICT costs)	Net Claim paid to date
March 2020	£61,701	£0	£0	£0		£61,701
April 2020	£666,927	0	(£8,865)	£0		£658,062
May 2020	£1,200,170	(£10,157)	(£54,538)	(£147,999)		£987,476
June 2020	£1,027,489	(£14,586)	£1,301	(£362,514)	(£14,640)	£637,050
Submitted to date	£2,956,287	(£24,743)	(£62,102)	(£510,513)		£2,344,289
July 2020	£608,569					£608,569
Grand Total	£3,564,856	(£24,743)	(£62,102)	(£510,513)	£0	£2,952,858

- Cyhoeddwyd hyd at £ 78m yn y Gyllideb Atodol ar gyfer colledion incwm yn Chwarter 1. Derbyniwyd taliad cychwynnol o £ 2.6m i dalu am golledion incwm yn ymwneud â Hamdden, Parcio Ceir, Gwastraff a Phrydau Ysgol. Hawliad pellach am yr eitemau sy'n weddill ar gyfer Ch1 sy'n dod i gyfanswm o £ 1.4m (am ystod amrywiol o golledion o ofal plant i incwm rhent a ffioedd cynllunio). Nid yw'n hysbys a fydd yr ail gyfran hon yn cael ei thalu'n llawn gan fod LC yn pwysleisio'r angen am gysondeb ar draws cynghorau a'r angen i osgoi rhoi cymhorthdal i ddewis lleol.
- Derbyniodd Awdurdodau Lleol arian pellach i weinyddu cynlluniau ar ran Llywodraeth Cymru (ee Grantiau Busnes a thaliadau £ 500 i Weithwyr Gofal Cymdeithasol) ond dylai'r rhain, ar y gorau, gael dim effaith net ar gyllid y cyngor, er eu bod yn cael effaith ar adnoddau anariannol fel amser staff a risg i enw da os na chânt eu darparu'n llwyddiannus.
- Ar ôl cyflwyno amcangyfrifon o bwysau wrth symud ymlaen, mae LIC wedi cyhoeddi £ 264m arall "i awdurdodau lleol eu cefnogi gyda'r costau ychwanegol a cholli incwm a ddiroddir o ganlyniad i bandemig COVID-19 am weddill y flwyddyn ariannol". Nid yw'r manylion wedi'u cyhoeddi eto, ond mae datganiad ysgrifenedig byr yn nodi ei fod yn cynnwys £ 25m ar gyfer glanhau ysgolion yn ychwanegol tan ddiwedd mis Mawrth 2021 a bydd yn cael ei hawlio gan ddefnyddio'r gweithdrefnau

presennol a nodir uchod. Y gobaith yw y bydd cyhoeddiadau pellach yn cael eu gwneud yn dilyn diwedd y toriad.

Ymateb Tymor Canol a'r Cyfnod Adfer

Mae'r Bwrdd Cyllideb wedi bod yn cyfarfod yn rheolaidd ers mis Mehefin i oruchwylio'r Cyfnod hwn. Dylid nodi'r pwyntiau allweddol canlynol:

- Cytunwyd ar y Cylch Gorchwyl Diwygiedig i adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â safbwynt Covid 19 (gweler Atodiad 2).
- Cytunwyd ar ragdybiaethau cynllunio cychwynnol Cynllun Ariannol Tymor Canolig (3.8% Treth Gyngor a 0% Grant Cymorth Refeniw)
- Bwlch cychwynnol o £ 4.5m - fodd bynnag, mae hyn yn tybio bod Cam 1 yn gadael Cyllid y Cyngor mewn sefyllfa gynaliadwy. Mae hyn yn golygu y gofynnir i wasanaethau am gynigion arbed 4%.
- Nid yw Llywodraeth Cymru wedi rhoi unrhyw arwydd o'r setliad posibl ar gyfer y flwyddyn nesaf a bydd Adolygiad Gwariant Cynhwysfawr a Datganiadau Cyllideb Llywodraeth y DU yn effeithio ar hyn. Yr arwyddion cychwynnol yw y bydd y Setliad Drafft yn cael ei gyhoeddi ym mis Rhagfyr, gyda'r Setliad Terfynol ym mis Mawrth. Fel y llynedd mae hyn yn hwyr iawn ac yn golygu bod angen i ni fod yn barod ar gyfer ystod eang o bosibiliadau.
- Yn seiliedig ar y rhagdybiaethau hyn, cytunwyd ar Amserlen Gyllideb ac fe'i cynhwysir fel Atodiad 3. Fodd bynnag, oherwydd yr ansicrwydd ynghylch cyhoeddiadau'r llywodraeth, yr ydym yn dibynnu arnynt, mae'n debygol y bydd hyn yn destun newid.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sail i weithgaredd ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Beth fydd cost hyn a beth fydd ei effaith ar wasanaethau eraill?

Manylir ar yr effaith ariannol yng ngorff yr adroddiad (gweler Adran 4).

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Ni chynhaliwyd Asesiad Effaith Llesiant ar gyfer y strategaeth hon. Mae penderfyniadau penodol sy'n deillio o'r strategaeth hon yn debygol o ofyn am AEL yn enwedig rhai sy'n effeithio ar ddarparu gwasanaethau neu hyblygrwydd cyllideb yn y dyfodol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Craffu ac eraill?

Trafodwyd yr adroddiad cynnwys gyda'r Aelod Arweiniol, UDA a'r Cabinet Anffurfiol a'r Undebau Llafur yn ystod mis Mai 2020. Bydd cynigion y Gyllideb yn destun ymgynghori â'r Aelodau, y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio, staff a'r Undebau Llafur.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Adroddiad Cabinet atodeg (Atodiad 1) yn cynnwys datganiad CFA sy'n parhau i fod yn berthnasol. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth wedi'i diweddarau sy'n dangos bod y strategaeth partneriaeth a chydweithio â Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Awdurdodau Lleol eraill yn lliniaru'r risg i gynaliadwyedd ariannol y Cyngor.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau

Mae'r risgiau a nodwyd yn adroddiad y Cabinet ynghlwm yn aros yn eu lle cyhyd â bod y setliad ariannol yn y flwyddyn ac ar gyfer blynyddoedd i ddod yn anhysbys ac mae cwrs ac effaith y pandemig yn y dyfodol yn parhau i fod yn ansicr.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn iawn.